

Posudek vedoucí bakalářské práce Michaely Žertové: Kultura McDonald's

Stravování ve všech lidských kulturách má tendenci nebýt jen prostým obstaráváním živobytí, ale provází ho odvždy obřadnost a upevňování společenských pout, a to v nesčíslné pestrosti a variabilitě. Stravování není v lidském životě pouze účelová záležitost, ale je to základna pro formování kultury, a jako taková umožňuje jedinci i společnosti projevit svou osobitost, svůj postoj a vztah ke světu. Restaurační řetězec McDonald's ze stravování cíleně odděluje tradiční a místní kulturní stravovací zvyky a usiluje pouze o účelovou stránku věci, tedy o uspokojení zákaznickova hladu. Mimoděk tím vzniká nová, unifikovaná mcdonaldovská kultura daná označením fast food, jíž se Michaela Žertová ve své bakalářské práci zabývá. Pro práci využívá vlastní brigádnickou zkušenost z podniku McDonald's a využila i možnost provést ve známém prostředí malý terénní výzkum. Úvodní kapitola podrobně popisuje specifika, chod a praxi restaurací MD, pokračuje objasněním širších sociologických souvislostí, jejichž základem je kniha G. Ritzera: Mcdonaldizace společnosti, a teoretická část končí stručným porovnáním stravování v MD a v tradičních restauracích a domácnostech. Metodu výzkumu autorka představuje jako výzkum založený na zúčastněném pozorování, provedeném v období o délce 4-5 měsíců na 51 zaměstnancích při práci a v komunikaci mezi sebou nebo se zákazníky. Pozorování bylo zaměřeno na výskyt jevů, které byly extrahovány v části teoretické, tedy na mechanismy, jimiž MD zajišťuje svou úspěšnost: kontrola, efektivita, vypočitatelnost a předpověditelnost.

Hodnocení: Bakalářská práce po formální stránce odpovídá běžným parametrům: je standardního rozsahu (55 stran) a je dělená na poměrně obsažnou část teoretickou a méně výraznou část empirickou. Seznam literatury sestává z relevantních titulů, a přes jistou skromnost seznamu v něm najdeme i literaturu cizojazyčnou. Některé knihy uvedené v seznamu literatury však nejsou použity v textu, což vzbuzuje podezření, že jsou v seznamu jenom pro dobrý dojem.

Za závažnější vadu považuji následující: Jako vedoucí práce vím, že mělo být hlouběji promyšleno právě to, co je antropologickým základem stravování, aby mohlo být zjišťováno, jakým způsobem MD tyto základy zachovává, nebo naopak nezachovává, zneužívá nebo přeznačuje. Cílem sice nebylo historicko-antropologické pojednání o vývoji stravování (o něm je několikařádková zmínka na s. 32), ale při téměř úplném jeho vynechání není možné studovanou MD kulturu pochopit. Zúčastněné pozorování přece mělo být zaměřeno na zjišťování toho, jakými způsoby a kterými úkony zaměstnanci tyto tradiční významy

stravování suplují, nebo jde-li o novou kulturu, či jde-li jen o ideologicky a výdělečně orientovanou instituci. Vytýkám proto autorce, že nedostala slibu z Úvodu, že bude ve smyslu C. Geertze *odkrývat skryté významy symbolických projevů*. Její výzkumná práce postrádá nadhled, nevystoupila ze základní roviny MD prostředí a nedopracovala se k žádné komparaci symbolické podstaty tradiční kultury stravování, která většinou vyrůstá ze starých náboženských základů, a MD stravování, které se nevědomky také dopracovává určitých rituálů, jež nahrazují funkce tradičních stravovacích obřadů. Role jednotlivých zaměstnanců jsou popsány podle příručky pro MD manažery. Jaký je ale hlubší smysl jejich konání, kromě bezprostředního účelu jejich pracovních úkonů? To mohlo být nosným tématem výzkumu, i když neříkám že jediným.

Protože autorka nenašla problematizované momenty MD stravování, neformulovala si proto výzkumný problém, nepodařilo se jí ho ani vyřešit, a závěry výzkumu zůstaly na povrchové rovině. Nadpis sice slibuje prozkoumání kultury MD, ale výsledek zůstává jen u popisu a potvrzení principů vlastního MD záměru. Vlastně říká, že to funguje tak, jak to podle příručky fungovat má.

Tuším, že k chabému rozpracování tématu přispěla kromě jiného přílišná opatrnost a svázanost s kolektivem a věrností vedení podniku (tedy s etickými pravidly), od nichž se Michaela neosvobodila, proto z principu nemohla udělat pravý etnologický výzkum.

Práce je jinak psána docela čtivým jazykem, přesto chci upozornit na některé stylistické vady (nepočítám několik chyb typu překlepů a chyb interpunkčních). Nejsou zásadní chybou a zmiňuji je proto, aby autorka byla napříště více odhodlaná ke kultivaci svého jazykového citu. Výhrada se týká způsobu zacházení s technickými pojmy. Pojmy jako crew, fast/slow food, floor manažer atd. mají plnohodnotný český ekvivalent, není proto nutné nechat je nepřeložené, a zanášet tak text cizokrajnými prvky. Vliv angličtiny, který uniká kontrole, pak vede například k formulaci „stanoviště kuchyň“, namísto stanoviště kuchyně; „vrátit se na provoz restaurace“, místo do provozu ad. Poněkud nadsazené je použití slov nehumánní a dehumanizace. Tato slova bývají vyhrazena pro strašnější situace, než je situace, kdy stroj převezme za člověka některé výkony. A jen na okraj: Proč je Česká Republika psána s velkým R? Co je to „hovězí olej“ (s. 21)? Rituál není rutina (27).

Práci doporučuji k obhajobě, a protože zajímavé téma mohlo být zajímavěji zpracované a pro další uvedené závady navrhuji hodnotit ji známkou tři.